

LIETUVOS BANKAS

EURO ĮVEDIMAS LIETUVOJE

Dažniausiai užduodami klausimai

Kas yra euras?

Euras yra Europos Sąjungos piniginis vienetas. Įvesti Europos Sąjungos bendrąją valiutą buvo numatyta 1992 m. dvylikos Europos Sąjungos valstybių narių atstovų pasirašytoje Europos Sąjungos sutartyje (Mastrichto sutartyje). Nuo 1999 m. sausio 1 d. vienuolikoje valstybių euras pakeitė nacionalines valiutas elektroniniuose pervedimuose, o nuo 2001 m. pradžios prie euro zonos prisijungė dar viena šalis. Grynieji eurai į apyvartą išleisti 2002 m. sausio 1 d. dvylikoje šalių.

Oficialus euro grafinis ženklas € sukurtas iš graikų kalbos raidės *epsilon*, reiškiančios pirmąją žodžio „Europa“ raidę, perbrauktą dviem horizontaliais brūkšniais, simbolizuojančiais stabilumą euro zonoje.

Kas yra euro zona?

Euro zoną sudaro Europos Sąjungos valstybės narės, įvedusios bendrąją valiutą eurą. Euro zonai šiuo metu priklauso dvylika valstybių: Airija, Austrija, Belgija, Graikija, Ispanija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Suomija ir Vokietija. Mastrichto sutartyje nustatyti kriterijai, kuriuos turi atitikti šalis, norinti įvesti Europos Sąjungos bendrąją valiutą ir dalyvauti euro zonoje.

Kokiose ne euro zonos šalyse mokėjimams naudojamas euras?

Euras kaip mokėjimo priemonė naudojama ne tik euro zonos valstybėse, bet ir kitose pasaulio šalyse bei teritorijose. Europoje teisę leisti į apyvartą eurų monetas su savo nacionalinėmis pusėmis turi ir Monakas, Vatikanas bei San Marinas, tačiau šios valstybės neturi teisės išleisti eurų banknotų. Euras taip pat yra ir Andoros piniginis vienetas. Kaip mokėjimo priemonė Europos Sąjungos bendroji valiuta naudojama Balkanuose – Juodkalnijoje ir Kosove.

Lietuvoje mokėjimams grynaisiais ir negrynaisiais pinigais leidžiama naudoti eurą, jeigu taip susitaria sandorio dalyviai.

Kokia numatoma euro įvedimo data Lietuvoje ir kas priims sprendimą dėl euro įvedimo datos?

Lietuvoje eurą numatoma įvesti 2007 m. sausio 1 d. Sprendimą dėl euro įvedimo mūsų šalyje datos priims Europos Sąjungos Ekonomikos ir finansų ministrų taryba (Ecofinas) pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir aptarusi Europos vadovų tarybos susitikime, ar mūsų valstybė atitinka Mastrichto sutarties kriterijus.

Ar gali Lietuva neįvesti euro?

Negali. Stodama į Europos Sąjungą, mūsų valstybė įsipareigojo įvesti Europos Sąjungos bendrąją valiutą eurą. Šiuo metu, kol tinkamai pasirengsime euro įvedimui ir atitiksime Mastrichto sutarties kriterijus, Lietuvai, kaip ir kitoms devynioms naujoms Europos Sąjungos valstybėms narėms, taikoma išimtis laikinai naudoti nacionalinę valiutą (tokia išimtis galioja ir anksčiau į Europos Sąjungą įstojusiai Švedijai; Didžioji Britanija ir Danija turi specialų statusą).

Ar yra euro įvedimo Lietuvoje planas?

2005 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Nacionalinį euro įvedimo planą. Jame aptarti svarbiausi sklandaus perėjimo prie Europos Sąjungos bendrosios valiutos momentai – kainų nurodymas litais ir eurai, dviejų valiutų (litų ir eurų) apyvartos laikotarpis įvedus eurą, litų perskaičiavimas į eurus, litų keitimas į eurus, numatyta, kaip šalies gyventojai bus informuojami apie euro įvedimą ir supažindinami su šios valiutos apsaugos požymiais, kaip valstybės institucijos bendraus su verslininkais rengiantis euro įvedimui ir perėjimo prie šios valiutos laikotarpiu, kokių bus imtasi priemonių siekiant apsaugoti vartotojų interesus, ir kita.

Kokią naudą turės Lietuva įvedusi eurą?

- Lietuvos dalyvavimas Europos Sąjungos bendrosios valiutos euro zonoje padės mūsų valstybei plėsti prekybos ir finansinius ryšius su kitomis euro zonos šalimis, o tai skatins Lietuvos gyventojų pajamų didėjimą ir užimtumą.

- Įvedę eurą neturėsime pinigų keitimo išlaidų – tai nauda keliaujantiems žmonėms ir su Europos valstybėmis prekiaujančioms įmonėms. 2004 m. už litų keitimą į eurus ir eurų – į litus Lietuvoje sumokėta apie 30 mln. litų, tačiau nauda dėl šių sąnaudų išnykimo bus gerokai didesnė, kadangi valiutos keitimo išlaidos yra nereikalinga kliūtis prekybai. Europos Komisijos vertinimu, valiutos keitimo išlaidų panaikinimas kasmet padidina Europos Sąjungos ūkio (bendrojo vidaus produkto) augimą nuo 0,25% iki 0,5%, Lietuvos atveju – tai 150–300 mln. litų kiekvienais buvimo euro zonoje metais.

- Lietuvos dalyvavimas Europos Sąjungos bendrojoje rinkoje ir euro naudojimas užtikrins kainų stabilumą (mažą infliaciją), o tai naudinga visuomenei, nes sumažins vartotojų perkamosios galios svyravimus, sudarys geresnes planavimo galimybes įmonėms.

- Euras skatina didesnę konkurenciją Europos Sąjungos bendrojoje rinkoje, o tai taip pat naudinga vartotojams – jie galės pigiau įsigyti įvairių prekių ir paslaugų.

- Dalyvavimas euro zonoje sudarys sąlygas mūsų gyventojams ir įmonėms skolintis mokant nedideles palūkanas, tai leis daugiau vartoti ir investuoti.

- Besirengianti įvesti eurą ar jį naudojanti valstybė privalo laikytis Europos Sąjungoje nustatytos finansinės drausmės, tai padeda užkirsti kelią valstybės skolos didinimui, kitoms didelėms ekonominės politikos klaidoms, o tai taip pat naudinga vartotojams.

Kokiu kursu litai bus keičiami į eurus ir kas jį nustatys?

Neatšaukiamai fiksuotą euro ir lito perskaičiavimo kursą nustatys Europos Sąjungos Ekonomikos ir finansų ministrų Taryba (Ecofinas). Tikimasi, kad kursas bus paskelbtas maždaug prieš pusę metų iki euro įvedimo.

Lietuvos banko ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuomone, nėra objektyvių veiksnių eurą įvesti kitokiu, negu nustatytas dabartinis oficialus lito ir euro kursas, t. y. 3,4528 lito už 1 eurą.

Ar euro įvedimas nepaskatins kainų kilimo Lietuvoje?

Nėra pagrįstų priežasčių, dėl kurių įvedus eurą būtų galima tikėtis visuotinio kainų kilimo. Vienos valiutos pakeitimas kita iš esmės nesukuria prielaidų kainų šuoliui. Kainos eurais bus perskaičiuojamos vadovaujantis griežtomis apvalinimo taisyklėmis.

Kokių priemonių numatoma imtis, kad verslininkai nekeltų kainų euro įvedimo metu?

Viena iš veiksmingų priemonių, padėsianti vartotojams geriau suvokti kainas ir stabdysianti nesąžiningą kainų kėlimą euro įvedimo metu, dar prieš įvedant Europos Sąjungos bendrąją valiutą, pradėti kainas nurodyti ir litais, ir eurais.

Kad būtų apsaugotos vartotojų teisės, Konkurencijos taryba ir kitos valstybės institucijos atidžiai stebės, kaip perskaičiuojamos kainos euro įvedimo laikotarpiu ir kaip jos keisis. Vartotojų teisių apsaugos tikslais bus renkama informacija apie kainas, jų perskaičiavimą, nedelsiant viešai informuojama apie pažeidimus, nagrinėjami žmonių pranešimai ir teikiama informacija euro įvedimo klausimais.

Šiuo laikotarpiu bus labai svarbus visų suinteresuotų valstybės institucijų, vartotojų teises saugančių organizacijų ir žiniasklaidos aktyvumas.

Kiek laiko kainas bus privaloma nurodyti litais ir eurais?

Numatoma, jog teisės aktai įpareigos asmenis, parduodančius prekes (teikiančius paslaugas), nurodyti prekių (paslaugų) kainas litais ir eurais ne vėliau kaip 60 kalendorinių dienų iki euro įvedimo dienos ir 60 kalendorinių dienų po euro įvedimo dienos. Tikėtina, kad, vadovaujantis gera verslo praktika, dalis pardavėjų ir paslaugų teikėjų kainas litais ir eurais pradės nurodyti, kai tik bus paskelbtas neatšaukiamai fiksuotas lito ir euro perskaičiavimo kursas (tikimasi, jog tai įvyks 2006 m. vasarą). Kai kurios prekybos įmonės jau dabar prekių kainas nurodo litais ir eurais.

Ar darbo užmokestis, pensijos ir kitos socialinės išmokos gyventojams bus nurodomos litais bei eurais ir kiek laiko?

Pagal Nacionalinį euro įvedimo planą teisės aktuose bus nustatyta, kad darbdaviai, pensijų ir kitų socialinių išmokų mokėtojai užtikrintų, jog 60 kalendorinių dienų iki euro įvedimo darbo užmokestis, pensijos ir kitos socialinės išmokos, mokamos litais, būtų nurodomos ir eurais.

Kiek laiko įvedus Lietuvoje eurą dar bus galima mokėti litais?

Numatoma, kad įvedus eurą dar 15 dienų bus galima mokėti už prekes bei paslaugas ir litais. Siektina, kad

šiuo dviejų valiutų apyvartos laikotarpiu pardavėjai grąžą klientams atiduotų tik eurais. Numatoma, kad nuo 2007 m. sausio 16 d. euras taps vienintele teisėta mokėjimo priemone Lietuvoje.

Kiek laiko litus bus galima išsikeisti į eurus ir ar reikės už tai mokėti?

Lietuvos bankas litus į eurus keis nemokamai, neribodamas sumos ir neribotą laiką. Numatoma, kad komerciniai bankai litus į eurus keis nemokamai 60 dienų nuo euro įvedimo dienos. Pasibaigus šiam laikotarpiui, už litų banknotų ir monetų keitimą į eurus komerciniai bankai galės imti pačių bankų nustatytą užmokestį.

Ar komerciniai bankai, keisdami klientų sąskaitose esančius pinigus į eurus, ims iš jų užmokestį įvedus eurą?

Visi klientų pinigai, esantys bankų sąskaitose litais, į eurus bus perskaičiuoti nemokamai.

Ar bus ribojama litų keitimo į eurus suma vienam fiziniam asmeniui?

Nenumatyta riboti keičiamų pinigų sumų.

Kas atsitiks su paskolomis litais įvedus eurą?

Nuo euro įvedimo dienos visos paskolos litais bus nemokamai perskaičiuotos į eurus pagal neatšaukiamai fiksuotą lito ir euro perskaičiavimo kursą, kurį nustatys Europos Sąjungos Ekonomikos ir finansų ministrų taryba (Ecofinas). Sutartyse fiksuotų sutarties šalių įsipareigojimų nebus galima vienašališkai keisti arba atšaukti vien dėl to, kad įvestas euras.

Ar įvedant eurą nepasikeis fizinių asmenų indėlių banke vertė, ar nereikia iš anksto indėlių litais pakeisti eurais?

Indėliai litais komercinių bankų sąskaitose bus nemokamai perskaičiuoti į eurus pagal neatšaukiamai fiksuotą lito ir euro perskaičiavimo kursą, kurį nustatys Europos Sąjungos Ekonomikos ir finansų ministrų taryba (Ecofinas). Įvedant eurą indėlių vertė nepasikeis. Banko sutartyse su klientais nustatytų šalių įsipareigojimų nebus galima vienašališkai pakeisti arba atšaukti vien dėl to, kad įvestas euras. Kokia valiuta laikyti indėlius, sprendžia kiekvienas asmuo įvertinęs savo finansines galimybes ir indėlių laikymo komerciniuose bankuose sąlygas.

Kaip, įvedus Europos Sąjungos bendrąją valiutą ir keičiant litus į eurus, bus apvalinamos pinigų sumos?

Turės būti apvalinama pagal matematinės skaičių apvalinimo taisykles: jeigu po paskutinio reikšminio skaitmens skaitmuo yra 5 arba didesnis negu 5, prie paskutinio reikšminio skaitmens reikia pridėti 1; jeigu skaitmuo po paskutinio reikšminio skaitmens yra mažesnis negu 5, paskutinis reikšminis skaitmuo nesikeičia.

Jeigu, keičiant nacionalinę valiutą į eurus, galutinė suma yra ne sveikas skaičius, o pusė sveiko skaičiaus arba už pusę sveiko skaičiaus mažesnė ar didesnė dalis, ši

dalį apvalinama iki artimiausio sveiko skaičiaus, sudarant centą.

Pavyzdžiui:

- perskaičiavus litus į eurus, gauta suma yra 1 euras 45,5 euro cento. Šis skaičius turi būti apvalinamas iki 1 euro 46 euro centų;

- perskaičiuota suma lygi 1 euras 45,7 euro cento, apvalinama iki 1 euro 46 euro centų;

- perskaičiuota suma lygi 1 euras 45,4 euro cento, apvalinama iki 1 euro 45 euro centų.

Ar nenukentės žmonės perskaičiuojant darbo užmokestį ir kitas išmokas (pensijas, pašalpas ir kt.) litais į eurus?

Darbdaviai darbo užmokestį iš litų į eurus privalės perskaičiuoti vadovaudamiesi griežtomis apvalinimo taisyklėmis. Numatoma, kad iš litų į eurus perskaičiuojant išmokų dydžius, kurie taikomi skaičiuojant darbo užmokestį, pensijas ir kitas išmokas (minimalusis valandinis atlygis, minimalioji mėnesinė alga, bazinė mėnesinė alga, bazinis valandinis atlygis, bazinė pensija ir kt.), turės būti apvalinama gavėjo naudai.

Kokie eurų banknotai cirkuliuoja apyvartoje ir kas juos išleidžia?

Šiuo metu apyvartoje cirkuliuoja septynių nominalų eurų banknotai. Kiekvienas banknotas yra skirtingos spalvos ir dydžio. Kuo didesnis nominalas, tuo didesnis banknotas. Vienoje banknotų pusėje atvaizduoti langai ir vartai. Jie simbolizuoja Europos atvirumo ir bendradarbiavimo dvasią. Dvylika Europos Sąjungos žvaigždžių simbolizuoja dinamiškumą ir harmoniją šiuolaikinėje Europoje. Ant kitos banknotų pusės vaizduojami tiltai simbolizuoja Europos tautų tarpusavio bei Europos ir pasaulio bendradarbiavimą. Kiekviename eurų banknote atvaizduotas tam tikras Europos architektūros laikotarpis: **5 eurų** – klasikinis, **10 eurų** – romaninis, **20 eurų** – gotikos, **50 eurų** – renesanso, **100 eurų** – baroko ir rokoko, **200 eurų** – plieno ir stiklo amžiaus, **500 eurų** – moderniosios XX a. architektūros. Ant eurų banknotų yra arba Europos centrinio banko pirmojo prezidento Vilemo F. Duisenbergo (Willem F. Duisenberg), arba dabartinio prezidento Žano Klodo Trišė (Jean-Claude Trichet) parašas. Banknotai galioja ir su vienu, ir su kitu parašu. Teisę leisti eurų banknotus turi Europos centrinis bankas ir euro zonos valstybių nacionaliniai centriniai bankai. Praktiškai eurų banknotus į apyvartą leidžia ir iš apyvartos išima nacionaliniai centriniai bankai tik savo valstybėse pagal Europos centrinio banko nustatytas taisykles, kiekvienas banknotas gali cirkuliuoti visose euro zonos šalyse.

Kaip įsitikinti, kad eurų banknotas nepadirbtas?

Norint įsitikinti, ar banknotas nepadirbtas, reikėtų sužinoti pagrindinius eurų banknotų apsaugos požymius ir naudojant pinigus į juos atkreipti dėmesį. Tie požymiai aprašyti lietuvių kalba jau išleistame specialiam lankstinuke, kurį galima gauti Lietuvos banke. Informacijos apie tai yra ir Lietuvos banko interneto svetainėje www.lb.lt. Su euru ir jo apsaugos požymiais supažindins leidiniai, kurie gyventojams bus išsiųsti prieš euro įvedimą. Apie tai taip pat bus informuojama per televiziją ir spaudoje.

Kokių yra apyvartinių eurų monetų ir kas jas išleidžia?

Šiuo metu cirkuliuoja aštuonių nominalų apyvartinės eurų monetos. Jos skiriasi savo dydžiu, svoriu, forma ir metalo sudėtimi. Didelio nominalo monetos – **1 ir 2 eurų** – yra dvispalvės (sidabro ir geltonos spalvos). Vidutinio nominalo monetos – **10, 20 ir 50 euro centų** – yra geltonos spalvos, o mažo nominalo monetos – **1, 2 ir 5 euro centų** – vario spalvos. Vienoje eurų monetų pusėje (bendrojoje), vienodoje visoje Europos Sąjungoje, yra vienas iš trijų Europos Sąjungos kontūrų, apsupty dvylika žvaigždžių. Numatyta keisti eurų monetų bendrąją pusę, kad būtų pristatytos išsiplėtusios Europos Sąjungos visos valstybės. Kita pusė (nacionalinė) kiekvienos iš dvylikos euro zonos šalių yra skirtinga. Kasmet išleidžiama vis naujų monetų. Pagal nacionalinę pusę galima atpažinti monetą išleidusią valstybę. Lietuva, kaip ir kitos naujos Europos Sąjungos valstybės narės, kai įves Europos Sąjungos bendrąją valiutą eurą, galės leisti eurų monetas su nacionaline puse. Leisti į apyvartą eurų monetas su savo nacionalinėmis pusėmis turi teisę ir Monakas, Vatikanas bei San Marinas, naudojantys eurą kaip mokėjimo priemonę. Visų valstybių apyvartinės eurų monetos galioja visoje euro zonoje.

Kaip atrodys Lietuvos leidžiamų apyvartinių eurų monetų nacionalinė pusė ir kas jas gamins?

Lietuvos išleistos eurų monetos bus su Lietuvos valstybės herbo simboliu Vyčiu (žr. viršeli). Lietuvos banko valdyba yra patvirtinusi vilniečio skulptoriaus Antano Žukausko sukurtus apyvartinių eurų monetų nacionalinės pusės tris gipsinius modelius: 1 ir 2 eurų, 10, 20 ir 50 euro centų; 1, 2 ir 5 euro centų. Tokias monetas ruošiasi kaldinti Vilniuje veikianti valstybės įmonė „Lietuvos monetų kalykla“.

Kur vartotojas gali gauti daugiau informacijos apie Europos Sąjungos bendrąją valiutą ir euro įvedimą Lietuvoje?

Apie pasirengimą euro įvedimui nemažai informacijos skelbia žiniasklaida, jos pateikiama Lietuvos banko, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir kitų institucijų interneto svetainėse. Numatyta išleisti įvairių leidinių, kuriuose bus vertingų vartotojams žinių apie eurą. Bus pasitelkta televizija ir radijas, skelbiama informacija laikraščiuose ir žurnaluose, internete, valstybės institucijų atstovų susitikimų su gyventojais metu. Išsamios informacijos apie Europos Sąjungos bendrosios valiutos euro įvedimą bus ir laiškuose, kurie bus išsiųsti gyventojams. Veiks „Euro telefonas“ (nemokama 800-oji linija) – juo paskambinusiems asmenims bus teikiama informacija apie euro įvedimą.

Šiam leidiniui atrinkti dažniausiai Lietuvos bankui gyventojų užduodami klausimai apie Europos Sąjungos bendrąją valiutą eurą, apie Lietuvos pasirengimą eurą įvesti 2007 m. sausio 1 d. Atsakymai parengti pagal Lietuvos banko tarnautojų sukauptą informaciją. Naudotasi Europos Komisijos ir Europos centrinio banko leidiniuose ir interneto svetainėse skelbiama medžiaga.

Leidinyje parengtas bendradarbiaujant su Lietuvos vartotojų institutu.

Daugiau informacijos apie euro įvedimą Lietuvos banko interneto svetainėje (www.lb.lt).